

nastoupí náhradní nárok zadních knihovních věřitelů Erny K. a Dr. H. podle § 222, odst. 4, ex. ř., anebo postoupí-li samovolně jejich pohledávka do téhož pořadí na uvolněné místo zaniklé částky pohledávky dovolací stěžovatelky, což ona vlastně v dovolacím rekursu sama připouští, nevznikla jí tím žádná újma. Není proto její dovolací rekurs přípustný a bylo jej odmítnouti podle § 526, odst. 2, c. ř. s. a § 78 ex. ř. Ustanovení § 239, odst. 4, ex. ř. tomu nevádí, neboť i to předpokládá, že dovolacímu stěžovateli byla napadeným usnesením způsobena nějaká újma na jeho právech.

K II. Správce konkursní podstaty nevytýká, že jeho nároky (§ 80 konk. ř.) byly určeny nepřiměřeně nízko nebo že mu nebyly přisouzeny proto, že nebylo účelné, nebo že mu vůbec nepřísluší, nýbrž vytýká, že mu měly býti veškeré jeho přihlášené pohledávky za podstatou přikázány plně z nejvyššího podání za pozemkovou parcelu č. 417, zapsanou ve vložce č. 1385 v T. a nikoliv jen v poměrné části k ostatním neprodaným fyzickým součástkám knihovního tělesa, zapsaného v dotčené vložce č. 1385. Odůvodňuje to tím, že prý obdobně jako knihovní věřitelé, jejichž zástavní právo jest zapsáno na celé knihovní vložce č. 1385 v T., může i správce konkursní podstaty žádati plné uspokojení své přednostní pohledávky (§ 80 konk. ř.) z výtěžku za každou jednotlivou fyzickou součástku knihovního tělesa. Nejde tu tedy o útratový rekurs ve smyslu § 528 c. ř. s. a § 78 ex. ř., nýbrž o to, jaká částka má mu býti z nejvyššího podání přikázána (§ 239 ex. ř.). Je proto jeho dovolací rekurs podle § 239, odst. 4, ex. ř. přípustný, ale není důvodný, protože názor dovolacího stěžovatele jest mylný. Již v rozhodnutí č. 6281 Sb. n. s. bylo vysloveno a odůvodněno, že přednostní zákonná zástavní práva jsou zbudována na jiných zásadách nežli knihovní zástavní práva soukromých věřitelů. Nemůže proto věřitel, jemuž přísluší přednostní zákonné zástavní právo, žádati podle § 15, odst. 2, knih. zák. uspokojení celé pohledávky z každé jednotlivé zástavy, nýbrž jen poměrnou částku, která na příslušnou zástavu připadá. To platí obdobně i o přednostních pohledávkách správce konkursní podstaty (§§ 80, 49, 50, 52 konk. ř.), a proto důvodně přikázal rekursní soud z přihlášených pohledávek jen poměrnou část, jež připadá na vydraženou pozemkovou parcelu. Důsledně nepřikázaly nižší soudy vůbec nic na pohledávky účtované pod č. III. a IV., když uznaly, že se vůbec nevztahují na vydraženou pozemkovou parcelu. Dovolací stěžovatel nevytýká, že poměrná částka přikázaná na položky pod I. a II. jest nepřiměřeně nízká, ani že se položky pod III. a IV. vztahují na vydraženou parcelu, a netřeba se proto těmito otázkami zabývat.

Čís. 16420.

Pojem nadržování věřiteli a předpoklady, za nichž možno nadržování odporovati podle odpůrčího řádu mimo konkurs.

Jestliže dlužník poskytne jen některým věřitelům, kterým přísluší proti dlužníku pravá a dospělá pohledávka, její zajištění nebo uspokoi-

jení, aniž to může poskytnouti jiným věřitelům, a dlužník je si toho vědom, jde o nadržování věřitelům, jimž takováto výhoda byla poskytnuta.

Mimo konkurs nelze podle odpůrčího řádu odporovati jen pro nadržování a nadržovací úmysl, a to ani tehda, bylo-li věřiteli poskytnuto zajištění, na něž neměl nároku buď vůbec, nebo toho způsobu nebo toho času. Pouhé nadržování některým věřitelům na újmu ostatních věřitelů dlužníka není mimo konkurs zkrácením ostatních věřitelů a nadržovací úmysl není zkracovacím úmyslem ve smyslu § 2 č. 3 odp. ř., a to ani tehdy, jde-li o věřitele, kteří patří mezi osoby dlužníkovi blízké (§ 5 odp. ř.).

Jen tenkrát, je-li zajištění nebo uspokojení za uvedených okolností provázeno pletichami dlužníka a zajištěného nebo uspokojeného věřitele, t. j. určitým objektivním, ve srozumění se zajištěným nebo uspokojeným věřitelem vykonaným právním jednáním dlužníka, jímž bylo věřitelům znemožněno, aby získali stejné postavení, lze nadržování mimo konkurs odírat. Prokázal-li však žalovaný v odpůrčím sporu, že jeho pohledávka byla pravá a splatná, náleží vždy odporujícímu věřiteli důkaz, že věřitel nabyl zajištění nebo uspokojení takovéto pohledávky pletichami. Odpůrci pak náleží dokázati, že mu nebyly pletichy známy.

Pokud je odpůrčí žaloba nezpůsobilá zjednati nebo usnadniti uspokojení odporujícího věřitele, jestliže žalovaný ještě před zápisem poznámky odpůrčí žaloby zatížil nemovitost na sebe převedenou tak, že knihovní břemena předcházející řečené poznámce převyšují hodnotu nemovitosti.

(Rozh. ze dne 26. října 1937, Rv I 1195/36.)

Srov. rozh. č. 4546, 13266 Sb. n. s.

Proti odpůrčí žalobě, již se žalobce na žalovaných domáhá výroku, že jsou povinni rukou společnou a nedílnou trpěti, aby se žalobce uspokojil pro svou vykonatelnou pohledávku proti Rudolfu Z. st. 15.965 Kč s přísl. z usedlosti č. p. 5 v M. a z nemovitosti zapsané ve vložce č. 358 v K., náležící žalovaným jako knihovním vlastníkům každému polovicí, namítli žalovaní mimo jiné, že kupní smlouvu se svým otcem Rudolfem Z. st. o uvedených nemovitostech nesjednali v úmyslu zkrátiti jeho věřitele ani že jim nebylo nic o takovémto úmyslu prodatelově známo a nemohlo jim ani býti nic známo, ježto nebyli o jeho obchodech orientováni a vedení knih bylo obstaráváno cizími lidmi, že po jejich žádosti, aby jim Rudolf Z. st. zajistil jejich pravou pohledávku, vzniklou jednak ze zápůjček, jednak za konané práce v úhrnné výši 24.514 Kč 30 h, nabídl jim jejich otec Rudolf Z. st. dotčené nemovitosti za přiměřenou kupní cenu 60.000 Kč, která byla vypořádána převzetím knihovních pohledávek 35.485 Kč 70 hal. a zbytek byl započten na jejich pohledávku proti prodateli. Před uzavřením uvedené kupní smlouvy prohlásil Rudolf Z. st., že menší dluhy, které ještě má, sám zaplatí ze svého, mimo to že žalobcova pohledávka za Rudolfem Z. st. jest zajištěna na usedlosti Rudolfa Z. st. č. p. 175 v K., kde jistě bude uspokojena. Nižší

s o u d y uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Podle § 2 č. 3 odp. ř. stačí k odporovatelnosti, dokáže-li žalobce, že dlužník vykonal v posledních dvou letech právní jednání, které bylo objektivně způsobilé zkrátiti věřitele, že jím byl věřitel v čas podání žaloby zkrácen a že žalovaný jest blízký příbuzný dlužníkův, a lze odporovati i pouhému zajištění pohledávky, třeba pravé a dospělé, byli-li jím věřitelé poškozeni, a stačí, že dlužník měl vědomí, že zkracuje věřitele. Žalovaný musí dokázati, že dlužník neměl zkracovacího úmyslu anebo že jim tento úmysl nebyl znám a ani při náležitě opatrnosti znám býti nemusil. Že na straně prodávajícího, t. j. Rudolfa Z. st., byl úmysl zkrátiti své věřitele, nemůže býti pochybnosti, uváží-li se, že postoupil svou nemovitost, zapsanou ve vložkách č. 5 v M. a č. 358 v K., svým žalovaným synům za 60.000 Kč, které byly vyrovnány převzetím knihovných pohledávek 3.485 Kč 70 h a 32.000 Kč, zbytek pak započten na pohledávku žalovaných za prodávatelem 24.514 Kč 30 h. Již tímto započtením pohledávek blízkých příbuzných prodávatele byl žalobce jako věřitel poškozen, poněvadž z majetku Rudolfa Z. st., který mu ještě zbyl a jenž se skládá z jedné pětiny nemovitostí, zapsaných ve vložkách dalších, nemůže žalobce dojíti úhrady, jak bylo posudkem znalce zjištěno. Úmysl Rudolfa Z. st. zkrátiti své věřitele jest zejména zřejmý z toho, že se převod nemovitostí na žalované stal právě v době, kdy žalobce postoupil svoji pohledávku na banku »B.«, kdy tedy bylo zřejmé, že bude vymáhána. Postup pohledávky se stal 5. června 1934 a téhož dne převedl Rudolf Z. st. svou realitu na své syny, t. j. na žalované. Že prvý soud zkracovací úmysl na straně Rudolfa Z. st. má za dokázaný, vychází jasně z obsahu rozsudku a není správné, tvrdí-li odvolatelé, že se soud prvý onou otázkou nezabývá. Že však žalovaní o tomto zkracujícím úmyslu svého otce musili míti vědomost, dovodil prvý soud správně z toho, že byli v obchodě svého otce po léta zaměstnáni, třebaš nevedli knih, že jménem otce konali u žalobce splátky na otcův dluh, že na účtech, které žalobce vydával na jméno Rudolfa Z. st., byl vždy uveden nedoplatek z dřívějších dodávek, že také znali výši otcova dluhu a že omlouvali otce, že nemůže konati větší splátky, slibující, že peníze brzy přinesou. Žalovaní věděli, že jejich otec jest v peněžních nesnážích, ježto jim podle jejich vlastního tvrzení ani nemohl vypláceti jejich mzdu, takže mezi nimi proto docházelo ke sporům s otcem a oni sami prý mu půjčovali peníze. Právem proto usuzuje prvý soud, že není pravděpodobno, že by nebyli věděli, že a kolik jejich otec jest žalobci dlužen, když žili v otcově společné domácnosti a byli po léta zaměstnáni v jeho obchodě. Nepodařil se tudíž žalovaným důkaz, že o zkracujícím úmyslu svého otce ani nevěděli, ani věděti nemusili, a právem proto prvý soud žalobě vyhověl.

N e j v y š š í s o u d uložil soudu prvé stolice, aby dále o věci jednal a znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Žalovaní v prvé stolici tvrdili a nabídli důkaz o tom, že pohledávka 24.514 Kč 50 h, jež byla v kupní smlouvě zúčtována na kupní cenu

60.000 Kč, byla po právu s platná, že naléhali stále na její zajištění a že se jejich otec, aby učinil konec hádkám z té příčiny vzniklým, rozhodl postoupiti jim na úhradu jejich pohledávky nemovitost, o níž jde. Prvý soud provedl sice důkazy žalovanými o tom nabízené, ale ani on ani odvolací soud nehodnotily provedené důkazy a neučinily zjištění, zda tvrzení žalovaných je pravdivé, či nikoli. Prvý soud neuvedl pro to vůbec důvody, a odvolací soud jen podotkl, že podle odpůrčího řádu lze odporovati i pouhému zajištění pohledávky, třeba pravé a dospělé, jestliže tím byli věřitelé poškozeni a dlužník měl o tom vědomí. Jeho názor však není v této všeobecnosti správný. Poskytuje-li dlužník věřiteli pravé a dospělé pohledávky zajištění, aniž může poskytnouti stejné zajištění jiným věřitelům, jde jen o nadřování věřiteli, jemuž byla taková výhoda poskytnuta, a je-li si dlužník aspoň vědom toho, že věřiteli nadřuje, jde o úmysl nadřovací, který odůvodňuje odporovatelnost podle § 33 konk. ř. za dalších předpokladů, že bylo zajištění poskytnuto později, než se dlužník stal nezpůsobilým platiti, nebo než byl podán návrh na prohlášení konkursu, anebo v posledních šedesáti dnech před tím. To platí také, neměl-li věřitel na zajištění nárok buď vůbec nebo ne toho způsobu nebo toho času, jenže v takovém případě je stanovena nevývratná domněnka, že dlužník jednal v úmyslu věřiteli známém jemu nadřovati. Ustanovení § 33 konk. ř. jest důsledkem zásady rovnoměrného uspokojení všech konkursních věřitelů, jež je účelem celého konkursního řízení a jež by byla nadřováním jedinému věřiteli porušena. Mimo konkurs však řečená zásada neplatí. Odpůrčí řád proto neobsahuje obdobné ustanovení a nelze tudíž mimo konkurs odporovati právnímu jednání jen pro nadřování a nadřovací úmysl, i když bylo poskytnuto zajištění, na něž neměl věřitel nároku. Na tom nic nemění, že se jednotlivé skutkové podstaty odporování navzájem nevylučují. Z té zásady plyne jen, že nadřování lze odporovati podle jiného ustanovení odpůrčího práva, je-li jím zároveň splněna i skutková podstata jiného ustanovení. Užití § 2 č. 3 odp. ř. však předpokládá zkrácení věřitelů a zkracovací úmysl dlužníka. P o u h é nadřování několika věřitelům na újmu ostatních věřitelů a úmysl tak jednat, není však ještě zkrácením věřitelů a zkracovacím úmyslem ve smyslu § 3 č. 3 odp. ř., neboť zákon sám rozlišuje, jak plyne ze srovnání §§ 30 a 33 konk. ř., podle nichž lze odporovati pro zkrácení věřitelů a pro úmysl zkracovací i tehdy, stalo-li se dvě leta po případě deset let před prohlášením konkursu, kdežto odporovati pro nadřování a nadřovací úmysl lze jen tehdy, stalo-li se rok před prohlášením konkursu. Kdyby nadřovací úmysl bylo možno podřaditi pod zkracovací úmysl, bylo by nadřování vždy odporovatelné již podle § 30 konk. ř. a bylo by ustanovení § 33 konk. ř. zbytečné, ježto by se vystačilo vždy s odporem podle § 30 konk. ř. Proto musí k úmyslu nadřovacímu přistoupiti ještě něco jiného, aby bylo možno souditi, že tu byl i zkracovací úmysl. Podle souhlasného názoru literatury i judikatury (srov. rozh. č. 4546, 13266 Sb. n. s.) se vyžaduje, aby bylo nadřování provázeno pletichami dlužníka a zajištěného věřitele, t. j. určitým objektivním, ve srozumění se zajištěným věřitelem vykonaným jednáním dlužníka, jímž bylo jinému věřiteli znemožněno získání stejného za-

jištění, zejména zjednal-li dlužník ve srozumění se zajištěným věřitelem uměle dřívější splatnost svého dluhu, otálel-li za tím účelem se zaplacením jiných splatných dluhů neb zaplacení to pod různými záminkami odkládal neb zadržoval vyřízení sporu až do té doby, kdy se určitý dluh stal splatným, anebo zatajoval-li dlužník svá aktiva, a věřitel, jemuž bylo nadržováno, těžil z těchto okolností jemu známých, aby získal zajištění. Nelze tu ovšem rozeznávat mezi zajištěním, na něž věřitel měl nárok, a zajištěním, na něž neměl nárok, a v druhém případě připustiti úmysl zkracovací, i kdyby nebyly prokázány pletichy. I když věřitel nemá nárok na zajištění své, jinak splatné pohledávky, může zajištění kdykoli dosíci zažalováním splatné pohledávky a návrhem na exekuci zajišťovací neb uhrazovací na majetek dlužníka. Dlužníku, o jehož oprávnění zaplatiti pravý a splatný dluh bez zřetele na ostatní věřitele nemůže býti pochybnosti, musí býti přiznáno i právo, aby, nemá-li potřebné hotovosti, možnou žalobu a exekuci odvrátil zajištěním věřitele. Nelze přece na něm spravedlivě žádati, aby se dal žalovati a exekuvovati pro pohledávku, jejíž trvání a splatnost sám uznává, a tak si způsobil zbytečné útraty, a to jen proto, že jsou tu ještě jiní věřitelé, jež jsou ve vymáhání svých pohledávek méně dbalí. Uvedené úvahy platí stejnou měrou, zda je zajištěn obyčejný věřitel, či zda se dostalo zajištění věřiteli, který patří mezi osoby dlužníku blízké. Zákon ani blízkým osobám neukládá, aby se zaplacením nebo zajištěním svých pravdivých a splatných pohledávek čekaly, až je předstihne jiný věřitel, jen proto, že jsou osobami dlužníkovi blízkými. Podle zákona jsou osoby dlužníku blízké při odporování proti jiným osobám jen potud v nevýhodě, že jim náleží dokazovati nedostatek subjektivních podmínek odporování podle §§ 30 č. 3, 33 č. 2, 34 č. 1 konk. ř. a podle § 2 č. 3 odp. ř. Dlužníkovy pletichy záleží však v především v určitém objektivním jednání dlužníka a proto, jakmile žalovaný prokázal, že jde o zajištění pravého a splatného dluhu, má podle obyčejných pravidel průvodní břímě o tom, že tu byly pletichy odporující věřitel jako žalobce, nikoli jeho odpůrce. Tomu náleží, bude-li třeba, jen protidůkaz po subjektivní stránce, že mu dokázané dlužníkovy pletichy nebyly známy.

V souzené věci nejde arci o zajištění, nýbrž o uspokojení tvrzené pohledávky žalovaných, a to tím, že jejich pohledávka byla zúčtována na kupní cenu za nemovitost, kterou dlužník žalovaným za tím účelem prodal. Avšak na tom nezáleží. S hlediska ostatních věřitelů není rozhodující, zda je pravá a splatná pohledávka na dlužníkově majetku jen zajištěna, či zda takovouto pohledávku dlužník přímo zaplatil, nebo na její úhradu postoupil věřiteli přímo do vlastnictví část svého majetku odpovídající svou hodnotou výši zapravené pohledávky. Újma ostatních věřitelů jest ve všech uvedených případech tatáž, že byl totiž uspokojovací fond pro všechny věřitele zmenšen o část hodnoty aktiv dlužníka, které bylo upotřebeno neb jež byla vyhrazena pro uspokojení jiného věřitele. Rozdíl jest jen v tom, že v jednom případě bylo věřiteli poskytnuto právo oddělné, v ostatních případech však právo vylučovací. Proto také zákon (§ 33 konk. ř.) při odporování staví uspokojení, jež se stalo odchylným způsobem, zcela na roveň zajištění, na něž věřitel

neměl nároku a dovoluje odporovati pro nadržování za stejných předpokladů, ale jen v konkursu. Zde má úspěšné odporování jen ten účinek, že bude věc, které věřitel odporovatelným jednáním nabyt, zase vrácena do všeobecného uspokojovacího fondu a že jí bude upotřebeno k rovnoměrnému uspokojení všech věřitelů, i věřitele, jemuž bylo odchylným uspokojením nadržováno, neboť podle §§ 44 konk. ř. jeho pohledávka zase oživne a může se jí domáhati jako konkursní pohledávky. Mimo konkurs však by odporování mělo zcela jiný účinek, neboť tu by nabyt zvítězivší odporující věřitel nároku, aby se uspokojil exekucí z toho, co nadržováním ze jmění dlužníka ušlo, bez zřetele na pohledávky ostatních věřitelů, zejména na pohledávku věřitele, jemuž bylo nadržováno. Odporující věřitel by tedy svým odporem dosáhl právě toho, co vytýká věřiteli, jemuž bylo nadržováno. K tomu ho nemůže oprávnovati pouze to, že se uspokojení stalo odchylným způsobem. S hlediska poctivého věřitele, který chce jen uspokojení svého dluhu a nechce těžiti z pletich na újmu jiných věřitelů, není nic závadného v tom, dá-li si — ježto je dohodnut s dlužníkem nebo poněvadž placení samo není možné — na místě toho, co má býti zapláceno, poskytnouti něco jiného. Předpokládá se ovšem, že se věřiteli nedostalo na majetkové hodnotě dlužníka více, než činí majetková hodnota toho, nač měl nárok, neboť dostal-li více, byla aktiva dlužníka zmenšena o více, než byla zmenšena jeho pasiva, a nejde již jen o pouhé nadržování, nýbrž také o zkrácení věřitelů předpokládané v § 2 odp. ř. a lze tomu odporovati za podmínek v dotčeném předpisu stanovených.

Nižší soudy se neobíraly věcí s výše uvedených hledisek a neučinily v té příčině nutná skutková zjištění, zejména, zda byla tvrzená pohledávka žalovaných, na niž byla kupní cena zúčtována, po právu a splatná, zda žalovaní trhovou smlouvou neobdrželi na hodnotě více, než činily žalovaným převzaté knihovní pohledávky a výměnek a vlastní pohledávky zaúčtované na kupní cenu, a za jakých okolností byla kupní smlouva sjednána. Nižším soudům také ušlo, že žalobci sami přednesli, že žalovaní ihned po kupní smlouvě (tedy ještě než byla odpůřčí žaloba v pozemkové knize poznamenána) koupenou nemovitost předlužili tak, že dluhy již dnes přesahují kupní cenu 60.000 Kč. Ani to není bez významu. Přesahují-li knihovní pohledávky a jiná břemena, jež předcházejí poznámce odpůřčí žaloby, hodnotu nemovitosti a nelze-li proto očekávat, že zbude z možného nejvyššího podání za nemovitosti po zaplacení knihovních pohledávek a břemen něco na uspokojení pohledávky příslušící žalobkyni, jest její žalobu zamítnouti již pro nedostatek její způsobilosti zjednati neb aspoň usnadniti uspokojení žalobkyně. Bude tudíž i v tom směru učiniti přesná zjištění. Není proto věc pro nedostatek takovýchto zjištění zralá k rozhodnutí (§ 510 c. ř. c.).

Čís. 16421.

Neučinil-li pojistník takové opatření mezi živými, z něhož by obmyšlený nabyt již za pojistníkovu života přímého nároku na pojistitelovo plnění, náleží majetkoprávní nároky ze životní pojistky, kterou